

Бейсенбай Жылқайдаров

Туған
жерге
алғысым

Ғибаді Жауықовтың
ата-бабамның зур ерекшелігімен
шығарған зур ерекшелігімен
зур ерекшелігімен сезініп зур ерекшелігімен
деген ниетпен,
30.06.2018

*Күн де батып, бір шығып,
Жатады кейде тұншығып.*

*Жұбаттам деп мен сені,
Қалады кейде жыр шығып.*

АЛҒЫСӨЗ

Әкем менің! Асқар тау да, мызғымас қамал-қорған да өзің едің. Біздің бойдан сәл-пәл болса да шынайылық, тура мінез, әділдік байқалса, қан арқылы және Сіз көрсеткен үлгі арқылы дер едім. Біздің істен адалдық, тазалық һәм жауапкершілік байқалса, Сізден сіңген қасиет дер едім, Әкем менің.

«Жауар бұлттай түйілген жабырқаулы
Сағынып гүлдерімді қамығамын....»

Өзіңіз сағынып, келер күнін ойлап қамыққан гүлдеріңіз, қызғалдақтарыңыз бүгінде жайқалып өсті, тереңге тамыр салды. Тек Сізді сағынатыны болмаса, еске алып кей-кейде қамығатыны да болмаса...

Әкемнің туған жерге деген құрметі, сүйініші тіпті ерек еді. «Бөтен жердің гүлінен, туған жердің тікені де артық» деп қайталап отырушы еді жарықтық. Сол туған жер, өскен мекенге деген іңкәрлігі мен құрметі, ілтипаты мен махаббаты бір

бәсеңдемей өтті өмірден. Балаларына да, жақын-жуығына да туған топыраққа ілтипатпен қарауды меңзеді. Адал өс, адам бол, тура жүрді бізге әкеміз ісімен де, сөзімен де, өлеңімен де көрсетіп, насихаттап өтті. Қай өлеңін алсаң да, туған жер құт мекен жыр жазуға өзек болған екен.

...Кез келген адам артында ұрпағына өнеге болар мұра қалғанын қалайтыны аян. Әке арманын орындау – тұңғышы маған аманат тәрізді. Әрі тебіреніс пен тағылымға толы жырлары жастарға да өнеге болсын деген ниетпен назарларыңызға ұсындым. Мархабат!

СОЛ БІР КЕЗДЕР

Өтіп кеткен бал күндердің елесі,
Тереңінде жүрегімнің сенесің.
Жалаулаған жастығымның кемесі,
Өшпейді екен алаулатқан,
Балалықтың, бала кездің елесі.

Керіп алып желкенімен кемесін,
Қиял кезіп, арман қуып келесің,
Теңізінде жүзіп жүріп қиялдың,
Тұнығына бір батып, бір енесің,
Бірде шығып жүйрік аттай желесің.

Бірде алда, бірде артта өмірдің,
Заулап бара жатқанын да көресің.
Дариғай сол жастық күндер кешегі,
Артта қалды ау, баға жетпес белесім.

АҚША БҰЛТТАР

Ақша бұлттар алып таулар секілді,
Әне, бала тай үстінде кекілді.
Атам жайған жайнамаздай қарашы,
Оюланған кілем болып жетілді.

Аппақ бұлттар, алып таулар жөңкілді,
Әжеміздің ұршығындай зыр қағып,
Оюлары тарам-тарам сөгілді,
Ала бұлттар, алып таудай көгілдір,
Алатаудай болып маған көрінді.

30-тамыз, 2002жыл

ӨЛЕҢДЕРІМ

Өлеңдерім-жүректегі сезімдерім,
Өлеңдерім, ойымдағы көңілдерім.
Өлеңдерім – жүректегі іңкәр сезім,
Өлеңдерім- той-думан боп төгілгенім,
Өлеңдерім- тұнықтағы мөлдірім.
Өлеңдерім –туған жерге алғысым,
Өлеңдерім- өздеріңе сағынышым.
Өлеңдерім- самғай ұшар ақ құсым.
Өлеңдерім – бойларыңды тербетсе,
Өлеңдерім- басымдағы бақ құсым.

*Ақсу ауылы, 2007,
қарашаның 19-жұлдызы*

КӨКТЕМГІ ЕРУЛІК

Ауылдың көгілдір-көк елес көктемi,
Кеудемдi аймалап, самал жел ескенi.
Жан сарайым ашылып менiң де кеткенi,
Сағыныш әнiн сап, көктемнiң жеткенi.

Ауылдың көгілдір-көк елес көктемi,
Құлпырып бәйшешек, жайнатты өлкенi.
Мен-дағы керiп ап жастықтың желкенiн,
Шырқайын естiлсiн шаттық ән көктегi.

Ауылдың көгілдір-көк елес көктемi,
Исiн-ай жарықтық жаңбырдың төккенi.
Көгерсiн нұр суға, орман-көл мекенiм,
Қыдырып қайтайын табиғат тамаша,
Ерулiк берейiн өлеңмен оңаша.

2002-ж, наурыз

АЙНАЛАЙЫН, АУЫЛЫМ

Айналайын, туғандарым, ауылым,
Бәрің туыс маған жақын-бауырым.
Айналайын, туғандарым, ауылым,
Көтерейік жүктеріңнің ауырын.

Айналайын, туғандарым, ауылым,
Жарасады ақ кимешек, жаулығың.
Ағаларым, туғандарым, ауылым,
Тілеймін мен дендеріңнің саулығын.

Айналайын бірлігі мол ауылым,
Қолымда болса егер, бөліп берер ем,
Айналайын тірлігі бір ауылым,
Әттең, әттең, қолым қысқа
Дүниенің мына тарлығын.

2002 ж. наурыз

Біреулер жатқан байлық кен іздейді,
Жайлауын, жанға жайлы жер іздейді.
Жер ұйығы өзіміздің ауылда
Ғұмырым туған жерде өтсе мейлі...

АҚ ҚАЙЫҢДАР

Тағы келдім қонаққа қайыңдарым,
Қыстың күні ақ қармен қалыңдадың.
Өздеріңді сағынып қалған екем,
Дініңнен құшақтап бір дамылдадым.
Дем алып сендерменен сұхбаттасып,
Алдым ба көңілдегі кірді ашып.
Қараймын далама да кең жазықты,
Табиғат келбетіңе мен ғашықпын.
Сен құйдың өн бойыма шабытыңды,
Ақындық жыр бұлағы ағытылды.
Ғашық боп бала жастан ауылыма,
Ксудеме сұлулықтың әні тұнды.

Амансың, қырау басқан қайыңдарым,
Көрдім мен жапырағыңның жайылғанын.
Келгенде көк көйлекті көктемдерім,
Бүршік жар, жайқал менің қайыңдарым.

2005 ж. қаңтар

ТАҢ ШАПАҒЫ

Арайлашып таң шапағы атады,
Нұран сеуіп, алтын сәуле шашады.
Жігер құйып жүрегіме жымыңдап,
Шырайлы күн шығып келе жатады.

Сонда менің көңілімде шарықтап,
Жаңа күйге, әсем әнге басады.
Бозторғайы құйқылжытып әнін сап,
Биік самғап, күннен әрі асады.
Таң самалы маңдайымнан аймалап,
Кеудемдегі сезімдерді ашады...
Күн көзіне тік қарауға ұялдым,
Арғымағын көк дөненнің мініп ап,
Еріп кеттім сезіміне қиялдың.
Кемін жалғап, кірбің тартқан көңілдің,
Шуағында күн арудың көп жүрдім.
Қызуындай маздап жанған отымның
Шаша берші шапағатын өмірдің.

ЖАМАН ТАУ

Жалғыз тау
Көкшетаудың інісі ме ең,
Сарыарқа
Кербез далам тынысым бе ең.
Біткенде биік таулар
Алатаудың сәлемі елесі ме ең.
Сені неге жаман дейді,
Сырымбет, Айыртауым
Жазықты арқа-даласы кең,
Бәрің де бір-біріңе жарасып ең.
Сәлем жалға Алатауға теріскейден
Ауылдың кең пейілді баласы мен.

САРЫАРҚА – ҚАЗАҒЫМНЫҢ ҚҰТ МЕКЕНІ

Үқсатамын қоңырауға сыңғыр қаққан,
Бұлақтар Айнакөлден дамыл тапқан.
Сарыарқа, ерке Есіл, Көкшетауым,
Сендерсің жер-жаһанның жұмақ бауы.

Қарағай жасыл орман қойнауында,
Жас құрақ көк шалғынның жайлауында.
Жатар ма ем соққан желдің самалында,
Күміс күлкі аққан бұлақ байлауында.

Бой түзеп, биші қыздай мың бұралған,
Бәйтерек, ақ қайыңдар сәнін құрған.
Айдында шалқар көлдің қиқуласып,
Тамаша аққу-қаздар әнін салған.

Бар ма екен сендей сұлу жер жәннаты,
Жаратқан Құлагердей ер қанатын.
Атақты асқақ ақын Ақан сері
Дүбірлетіп шауып өткен Құлагері.

Даналар мен ақындар шыққан жері,
Халқым бар жаны дархан, төккен терін.
Қасиет пен құт дарыған қалың елім,
Сарыарқа кең байтақ құт мекенім.

2002 жыл, мамыр

ЕРКЕ ЖЕЛ

Ерке жел тақиямды жұлып алды,
Сипалап маңдайымнан тұрып алды.
Еске сап анашымның алақанын,
Тербеді сағыныштың сыры мәңгі.

Басым аман, бүгін де бауыр бүтін,
Балалардың әнекей жетті алды.
Әкем мен шешем де дүние салып,
Еркелік менен де кетті қалды.

Еркелер енді маған ұл-қыздарым,
Уақыт мойынымды бұрғызбадың.
Ерке жел – еске салып ертеректі,
Даламда бала болып тұрғызғаның.

ӨЛЕҢ ҮЙҚАСЫ

Үйқасын өлеңімнің таба алмадым,
Үйқы жоқ, жыр жазбаққа амалдадым.
Күбірлеп мағыналы сөздер келіп,
Жазуға кіріскенмін жан арманын.
Демеңдер Ақын емес, ақынсымақ,
Айтарды айта алмасақ ақыл сынад.
Қалай ғана жасырып мен қояйын,
Жүректе жыр бұлағы жатыр шыдап.

ОРАЛМАЙСЫҢ СОЛ КҮНДЕР

Алау сезім, балғын шақ ойын қуған,
Ойхой шіркін, өзіңді сағындырған.
Қолын бұлғап алыстан шақырады,
Белдер-белес толғантып алыс қырдан.

Көктем толқын сағымдар елестейді,
Тайған ба көздің нұры жеткізбейді.
Өмір-дария, мұхиттай шексіз бе едің
Бір айналып қайтадан келтірмейді.

Асау көңіл, албырт шақ артта қалған,
Ұшқыр қиял жоғалып, болмас саған.
Тәу етіп жалынсаң да Тәңіріңе
Оралмайсың сол күндер енді маған.

2001 жыл, қаңтар

Гүлдерім қызғалдақтар, сағынамын,
Өн болып, тау суындай ағыламын.
Жауар бұлттай түйілген жабырқаулы
Сағынып гүлдерімді қамығамын.

ДОМБЫРА

Ескі серік домбырамды қолыма
Алдым қайта
Жүрек тербеп,
Сезімдерді қозғаған.
Көмекейім бүлкілдеп,
Бұлбұл құсша сайраған.
Әндерімді қалың жұрт,
Талай естіп тыңдаған.
Әнші құстар менен де,
Артық па деп таң қалам.

КҮН ДҮНИЕ

Күн-анам,
Жер-әкем.
Жел менің
Ерке інім.

Су-мөлдір сезім,
Қарындасым-
Көк аспан, жарасқаным.
Таулар- биік ағаларым.
Сендерменен мен таласпадым.

Гүлдер- әсем, ұнатқаным,
Гүлдерге дүниені ұқсатқамын.

АҚЫН АҒА КӘКІМБЕККЕ

Жеттіңіз жетпістің асқарына,
Тосады әлі де жыр дастаны да.
Шыға бер, ақын аға, әрқашанда
Өнердің бұдан биік шыңдарына.
Жырлаңыз махаббат пен сағынышты,
Соларменен адамзат бұл фәниде
Бір-біріне бағынышты.

2000 жыл

АҒЫН АҒА КӘКІМБЕК ЕЛГЕ ЖЕТКЕНДЕ

Өлеңдерің жүрегіме жақын маған,
Көлдерінде аққу-қаздар саңқылдаған.
Келді тағы құс базар әнін салған,
Құшақ жайып, сағыныш бойды билеп,
Жетті еліне ақын аға жарқылдаған.

Домбырамды қалқа бала әпер бері,
Ән салам,әніне аға аңқылдаған.
«Суы мол қылышбел Қамысақты»
Сәби кез баяғы қармақ салған,
Ақын аға әніңді сағыныпты.

Әнекей айдын шалқар Саумалкөлің,
Көкшетау, ерке Есіл – қырат белің.
Кіндік кескен, торқалы туған жерің,
Сағынып күтер сізді қалың елің.

Шөліркеген далаға
Жаңбырлы бұлт болар ем.
Ніскен кезде мол егін
Диқан болып орар ем.

Қайтқан құстар барады,
Еділдетіп Оралмен.
Елге жетіп қалар ма ем,
Ере кетіп солармен.
Сағынғанда көрінер,
Терезеден ауыл жақ.
Ол да қызық білгенге,
Ол да адамға тәуір шақ.

Самолеттер көктегі,
Үнса бұлтты ауырлап,
Мен жоқ болып ішінде,
Бара жатыр алыстап.

Осы өлеңіне орай жауап ретінде мен
мына жыр шумақтарын арнап едім

Нұр жауады қашанда,
Жаңбыр бұлттан аспанда.
Жауа келген далама,
Ақын аға деп қалам.

Гүл жайнаған еліме,
Диқан аға кеп қалып,
Егін піскен кезінде
Орса екен деп қалам.

Қайтқан құстар көктемде,
Қиқу салып еліне,
Ере келген солармен,
Сіз де бар ма деп қалам.

Әсем әуен естісе,
Жылжиды ғой аққулар.
Құлақ құршын қандырар,
Әнші аға деп қалам.

Ізгілік болған ісінде,
Ағалар көрсем ақ шашты,
Сағыныш көрем жүзінде,
Ақын аға деп қалам.

Ұшақ ұшса көктегі,
Бара жатқан зымырап,
Бар ма екен деп ішінде
Ой тізбекте мен қалам.

Қалқиды екен аспанда,
Ақша бұлттар қашанда.
Сәлемдеме сағыныш,
Осы шығар деп қалам.

НЕМЕРЕМЕ ЕРМЕГІМ

Ашық қана бөпешім,
Сөзеді ме атасын.
Тәтті-ақ қана екенсің,
Бесікке сені бөлесін.

Таудай болып өсесің,
Арманыңа жетесің.
Балдан тәтті бөпешім,
Ер жетіп сен келесің.

Қуантарсың апаңды,
Қуантарсың атаңды.
Ер жеткен соң немерем,
Аларсың ақ батамды.

Атасының баласы,
Ешкімнің жоқ таласы.
Апасының баласы,
Айтқан тілін аласың.

Алтын бесік - туған жер,
Намысын да қорғай жүр.
Ұмытпа әке-шешенді,
Әрқашанда сыйлай жүр.

Ұлы болшы еліңнің,
Қорғаны бол жеріңнің.
Пейілін берсін кеңдігін,
Берсін Алла теңдігін.

Тілеймін мен бақытты,
Өмірің болсын шаттықты.
Ұзақ болсын ғұмырың,
Айналайын, құлыным.

2004-жыл желтоқсанның 19-ы

ҚАНША ЕКЕН ШАМАСЫ

Көк пен жердің арасы,
Табиғаттың аясы.
Жоқ қой саған таласым,
Алыс па екен арасы,
Адамзаттың баласы.
Қанша мөлшер санашы.
Қас қағым сәт,
Осылай ғой шамасы.

1999 жыл, наурыз.

Мазалайды мені ойлар қай-қайдағы,
Келіп қалды жер орта-елу дағы.
Жиырма бес айналып келші бері,
Жастық шақ салтанатын құрсын тағы,
Жайқалып, мәңгі көктем жасыл бағы.
Еліне мәңгі көктем қонақ болсам,
Жерінде мәңгі көктем – мәз болып,
Адасып, таба алмай жолымды,
Мәңгілік көктем елде қалып қойсам.
Шіркін-ай, жаз елі мені сағынып,
Шақырып-ап өзіне сәлем айтсаң.

БАЛАЛАРЫМ

Атығай, Дүйсен – абыз бабаларым,
Білемісің артыңда ұрпақ барын.
Таныстырып өтейін балаларым,
Жеті ата, бұрын өткен жинап бәрін.
Немерелер бар шүкір, болдым ата,
Болмасын жазған сөзде ешбір қата,
Елшілікте ақ патшаның жүріп өткен,
Әулиеден Дүйсен абыз алған бата.

Есенкелді баласы Дүйсен абыз,
Есімі елге мәлім, болған аңыз.
Дүйсеннен туады Жоныс деген,
Жоныстың тілегі дұрыс деген.
Жоныстан Жайық деген атам туып,
Кеткен екен бабаларым өнер қуып.
Соның бірі Жылқайдар шебер болған,
Әкем Сәлік аталардың жолын қуған.

Бабалардың қаны ма бойымдағы,
Тартайын деп оларға мен де туғам.
Өнер қуып, сахнаның сәнін құрған,
Есімім Бейсенай болар таныстырған.

ЕРКЕ ЕСІЛ

Есіл тасып барады, Есіл тасып,
Буырқанып талай қыр белді асып.
Сәлім айтып берейін, жеткізерсің.
Мен шықпаған биікке, аяқ басып.

Көңіл тасып барады, көңіл тасып,
Шаттанып, биік шыңдар таулар асып.
Сәлемін мен де сенің жеткізермін,
Сен шықпаған қырларға жанталасып.
Есіл асып барады арнасынан,
Тулап шығып толқындар жағасынан.
Жүрегім менің дағы туласайшы,
Табылып ақ толқындар арасынан.

Есіл ағып барады, жайлап ағып,
Көңіл құсым ұшады байпаң қағып.
Қайығын тәуекелдің мініп алып,
Ағайын мен де бірге бойлап барып.

1998 жыл, сәуір.

АҚҚУ

Төбемнен ұшып өткен аққу көрдім,
Әсемдік сұлулықтың сәнін білдім.
Жүптасып сыңси салған әнін естіп,
Жол тілеп, соңдарыңда қала бердім.
Аққулар сыңси басып, ұзай барды,
Төбемнен қиқулатып әнге салды.
Ғаламат қой әуеде қалқи барып,
Нернесін әсем әуен басып қалды.

Санағам жоқ сендерді, қатар құрбы,
Сала бер, әндетіп алуан түрлі.
Адамдар өмір сүр адал болып,
Махаббат жұбың жазбай аққу сынды.

1998 жыл, сәуір.

КӨКТЕМ КЕЛДІ

Көктен нұрын күн шуағын себеді,
Сәулесімен қар көбесін сөгеді.
Жылы шуақ жан рахатын береді,
Ойхой,шіркін, көктем туып келеді.
Сүңгіден тамшы тамады,
Сылдырап ағып қар суы,
Мың сан бұлақ ағады.
Жылап-жылап, қыс та кетіп барады.

1998 жыл,сәуір.

ШАБЫТ ТҰЛПАРЫ

Шабыттың мінейінші тұлпарына,
Жолығып самғаған құс сұңқарына.
Биіксің неткен ұшқыр қиял мына,
Ілеспейді тұлпардың тұяғына.

Сұңқарым берші жауап сұрағыма,
Зеңгір аспан көгілдір тұрағың ба?
Қанаттарың талмаған пырағың ба?
-Иә, деді саңқ етіп сұңқарым,

Зеңгір аспан самғай ұшар тұрағым,
Қанаттарым талмай ұшар пырағым,
Жылы жаққа келіп-кетіп тұрамын.
Шабыттың мініп алып тұлпарына,
Жеткізбеймін ұшқыр құс сұңқарына.
Жылы жақ кетіп қойсаң тұрағыңа,
Елде қалам туған жер тұрағымда,
Көктемдерде күтіп алып тұрамын да.

1998 жыл, сәуір

ҚҰДАЛАР КЕЛГЕНДЕ

Ассалаумағалейкүм, құдаларым,
Аман ба, ауыл-аймақ, мал-жандарың?!
Алыстан ат арылтып келіпсіздер,
Орындалсын ақ тілек армандарың.

Сәлем бердім, қадірлі қонақтарым,
Не керек меймандарды санап бәрін.
Сауығы сұйылмаған аға төрін,
Дәстүрлі құдалықпен сабақтағын.

Қуаныш құтты болсын, құдаларым,
Айтылған тілегіңді құп аламын.
Жайланып кейінірек танысармыз,
Құдалар, аттарыңды сұрамадым.

Қуаныш құтты болсын, жайсаң ағам,
Жараспас әуелетіп ән салмаған.
Мол болсын дастарханың, төкші бәрін,
Қалмасын тойымызға тамсанбаған.

Жырымды тарту етем тойларыңа,
Құт болып құйылсыншы бойларыңа.
Мен бүгін тебіреніп, толқып тұрмын,
Ақ бата, ақ ниет тілеп жолдарыңа.

20. 11.04 Жаңасу ауылы

АҚ ТІЛЕК

Қыз әкенің ет-жүрек көкірегі,
Есендігін көп тілеп өтінеді.
Кенже бала құлынның кекіліндей,
Сынаумен сыйлы болып жетіледі.

Күндерге гүл жайнаған не жетеді,
Табиғат заңы бірақ ескертеді.
Балаң шақ артта қалып, есейген соң
Бойжетіпжылы ұяңнан қыз кетеді.

Қыз баланы жат жұрттыққа жаратқан,
Теңін тапса, махаббаты жарасқан.
Судай сіңіп, тастай батып еліне,
Бағы ашылсын деп тілейді жаратқан.
Шешесі, қамықпашы мына жақта,
Уайымды жүрегіңе жолатпа,
Келіп едің өзің қалай біз жаққа,
Жеңгетай, осыны сен есте сақта.

Алып жүр жұртыңның ақ алғысын,
Жас отауға бақыт пен құт дарысын.
Қадамың құтты болсын, қарашығым,
Мен де сенің жан әкең, жанашырың.

Әке-шешең осы күнді көп тіледі,
Қуаныштан жүректері елжіреді.
Жас та шығып, көздерінен мөлтілдеген,
Ақ батасы, ақ тілегі ата-анаңның
Нәсер болып сендерге төгіледі.

26.11.04 Қызылжар қаласы

ЖОЛДАР

Тарам-тарау жолдар кеткен,
Санауменен жылдар өткен.
Жолаушы болып жолдармен,
Талай жерге бабам жеткен.
Жүріп жаяу әкем де өткен,
Жылай жүріп, шешем де өткен.
Мақсатына кімдер жеткен,
Қонақ болып бұл жалғанда,
Қу фәниден бәрі кеткен...

ҚҰСТАР КЕТТІ ЕЛІНЕ

Сары-ала орман, дала сұрқай тартқан,
Тізбектеліп көкте құстар қанат қаққан.
Әніменен қиқулатып жан жұбатқан,
Кетіп барады елді қимай ұя тапқан.

Аман барып, сау қайтыңдар, ақ құстарым,
Мен де қимай қоштасамын, тек ұшпадым.
Елге оралшы, айырылмастан жұптарың,
Сусындатып сағыныштың құштарын.

Солғын күзде күдер үзбе еліңнен,
Аман баршы, ұшып барар жеріңе.
Әндерің сағынышпен жеткенде,
Күтіп алам, келер қайта көктемде.

2002 жыл, қыркүйек

ТҮС

Шешем кірді бүгін де,
Аян берді түсімде.
Ақша берді қолыма,
Жарар деп бір жолыңа.
Бергені маған ақ күміс,
Қолыма салды қос уыс.
Жақсыға түсті жорыған,
Жамандықтан қорыған.
Ақ күміс маған бергені,
Жақсылықтың келгені.
Жолың болсын дегені,
Қосағыңмен ағарып.
Ақ күмістей таза боп,
Ақ жолмен жүр дегені.
Түсімде менің көргенім,
Жасағанның бергені,
Қалаймын дәл келгенін.

1999 жыл, сәуір

КӨКТЕМ

Қараша қаз-аққулар,
Көктемдегі сағымдар.
Сағыныш сазды әнге салды,
Ерке назды көктемде,

Құстар елге жеткенде.
Өткен күндер дариға,
Ойхой, шіркін, сағым ба.
Күткен көктем зарыға,

Келді, міне, тағы да
Туған жерге асыға.
Бұлбұл құсым бағында,
Сайрады менің қасымда.
Өткен күндер сағымдай
Жүрегімде, жадымда.
Сағынбашы, сағынба.

Қараша, қаз-аққулар,
Көктемдегі ақ үндер,
Сағыныш сазды ән салды,
Ерке назды көктемде

Құстар елге жеткенде.
Қараша, қаз-аққулар,
Көктемдегі сағымдар
Ерке назды көктемде
Аққулардың әні бар,
Сұлу сазды көктемде
Ақ құстардың әні бар.

1999 жыл, шілде

ТАҚЫР ДАЛА

Тақыр далам суын сұрап шөлдеген,
Желі соқса, шаңы шығып күтпеген.
Құйын соғып, бұлтты қуып, үптеп ап,
Құйды нөсер көл-көсір боп селдеген,
Осы емес пе, көктен иген, құт деген.

ШІЛДЕ АЙЫ

Ыстық аптап,
Маса қаптап.
Ара біткен гүжілдеп,
Ұшып жүр гүл іздеп.
Міне, осындайда,
Ну орман, тоғайда
Шөп шабу оңай ма,
Ору керек алайда.
Самауыр қояйын,
Сусындап алайын,
Шөліме қанайын.
Демалып болған соң,
Мол етіп шабайын.
Жақсылап кептіріп,
Шөмеле салайын.
Жас құрақ иісіне
Қайдан мен тояйын.

БАЛАЛАРҒА БАЗАРЛЫҚ

Жасыл желек қарағай,
Орман шуға толады.
Неше түрлі ән салып,
Құс базары болады.
Айтыңдаршы,бүлдіршін,
Бұл қай кезде болады?
Сарғыш тартып жапырақ,
Қызыл гүлдер солады.
Орман,дала атырап
Қалады екен тұнжырап.
Айтыңдаршы, бүлдіршін,
Бұл қай кезде болады?
Ақ көрпесін оранды,
Екі бетің тоңады.
Терезеге өрнек сап,
Шамдар ерте жанады.
Айтыңдаршы,бүлдіршін,
Бұл қай кезде болады?
Құстар келіп тағы да,
Сайрайды екен бағында.
Бәйшешектер құлпырып,
Тұрады екен жұтынып.
Айтыңдаршы,бүлдіршін,
Егер мұны білсең сен,
Бұл - көк көйлекті көктем!

АТАЛАРЫМ

Баласын боз үйлердің базарлаған,
Еңкіш тартқан атам мені арқалаған.
Әркімнің өз атасы бар емес пе,
Еркелеп мен де оған арқаланам.
Ат қып мініп ерттеп алам,
Әжем де бар кимешекті көп жасаған.
Анам да бір иіскеуді мол аңсаған,
Қараушы еді тасалап, босағадан.
Иістерің сіңіп қалады деп әжелер,
Біздерді әкелерге жолатпаған.
Атама қылғаным басқа келіп,
«Арқала,» дейді немерелер енді маған.

ҚҰТТЫ БОЛСЫН, АЛПЫСЫҢ!

Сәлем бердім, қадірлі қонақтарым!
Не керек меймандарды санап бәрін.
Тойменен таусылмасын Әшім төрің,
Тілеймін ырысың асып, мерейің та-
сып өрлеуін!

Пернесін домбырамның басайын,
Думанды бүгін қуанышпен ашайын.
Мерейтойыңа, жан аға,
Жырдан шашу шашайын.

Алпыстың ауылы келіп қалды,
Өрісіңнің, мінекей, жетті алды.
Жиылды ағайының ақ ниетпен
Інілерің сәніменен әнін салды.

Елің сені қашан да құрметтеген,
Сәлемін өзіңе жеткіз деген.

Қайда жүрсеңдағы аман бол деп,
Есендігін жанұяңның көп тілеген.

Шаттығына бөленіп бұл ғұмырдың
Жотасына жетпістің, сеңгіріне

сексеннің!

Онымен де тоқтамай, теңізіне
тоқсанның!

Жете берші, жеңгеммен қызығына
жүз жастың!

2011 жыл

МЕНИҢ ДАЛАМ

Сайым, далам, орман, көлім,
Оттай ыстық туған елім.
Белдір белес, туған елім,
Қандай сұлу, неткен керім,
Туып өскен менің жерім.
Кемшілігің бар ма сенің,
Алтын бесік – туған елім,
Ұрпағыңмын мен сенің.

КЕТЕМІЗ БЕ?

Кетерміз біздер де біраз жасап,
Қуарған қу сүйек боп,
Тәніміз қалар қаңсап.
Жүреді-ау сол кездерде ағайындар,
Жақсы еді-ау сол кісі деп бізді аңсап.
Өлгенмен өлмейді мына бір қу жақ.
Дегім келеді кішкене бір өлең жазсақ
Артымда оқи жүрер өлең қалса,
Өшпес шығар менің атым, өле қалсақ.

ҚОҢЫР КҮЗ

Күзгі аспанды күмбірлетіп,
Құстар кетіп барады.
Көңіл құсым сендерменен
Бірге қанат қағады.

Келген сайын күз де жетіп,
Жылдар озып ағады.
Жабырқаулы үндерімен,
Құстар әнін салады.

Қимастықпен мөлдір аспан,
Жасын төгіп алады.
Өздеріңмен мен де бірге,
Мұңды сазға саламын.

Барар жерге аман жетші,
Қанаттарың талмасын.
Жұптарыңмен қайта келші,
Өмір сәнін жалғасын.

Келесің бе қайта қайтып,
Ерте күтіп алайын.
Көктемдерде гүлдер алып,
Шаттық әнін салайын.

Қайырмасы:
Құстар, әуедегі құстар,
Көңіл саған құштар.
Аппақ қана құсым,
Самғашы биік, самғашы,
Самғашы биік ақ құстар.

БҰЛЫҢҒЫР КҮН

Күн неге бүгін бұлыңғыр,
Жалт етсеңші көрініп.
Сеуіп сәуле шуақ нұр,
Көрінсейші тым құрғыр.
Күркіреген найзағай,
Бұлттарыңды сөгіп тұр.
Орман-көлім маужырап,
Төсін ашып қалжырап,
Күннің өзін тосып тұр.
Жарық сәуле жарқырап,
Төгілсейші мың бір жыл.

ҒАШЫҚПЫН, КӨКТЕМ, САҒАН!

Аспанда құстар әнін сап өткенде,
Есімде қоштасқаның, күз кеткенде.
Әсем саздың тербеп өтті пернесін,
Қанатымен баяулатып ескенде.
Жыл құстары елге қайта келгенде,
Ерке көктем елге біздің жеткен бе.
Бала болып, мен де мына кеткем бе,
Көк көйлекті, жасыл шуақ көктемде.

Қоңыр салқын, самал желің өпкенде
Нұрлы сәуле, күн шұғыла сенкенде.
Ғажап сұлу, нәзік гүлді көктемдер,
Мен ғашықпын, көктем саған,
сөкпеңдер.

НАУРЫЗ КЕЛДІ

Алақай, Ұлы мейрам – Наурыз келді,

Ару күн шуақ сеуіп күлімдеді.

Күн мен түнде теңеліп,

Құт Наурыз жас көктемді жетеледі.

Жер Анаға жан кіріп, жерім иіп,

Ырыс құт елге жетті бәрекелді.

Ырыздық несібеміз мол болып,

Еліме Наурыз болғай берекелі.

Халқымыз дәйім болсын мерекелі,

Ұлыстың ұлы күні Қыдыр қолдап,

Бірлік пен құт дарып тыныштықта,

Жайна бер, қасиетті құт мекенім.

Наурызың құтты болсын, барша халқым,

Сақтаған ежелден ата салтын.

Еліме қуаныш пен шаттық төрлеп,

Өсе берсін жақсы деген атақ-даңқың.

АНАМА ХАТ

Тірлік деген өмірде,
Бірлік тілеп бұл күнде.
Өзің көрген сол үйде,
Өмір сүріп жатырмыз.

Отау бөліп, үй қылып,
Енші беріп ұлыма.
Немере мен жиенге,
Ата боп та жатырмыз.

Қыз да беріп, келін ап,
Өрісіміз кеңейіп,
Жекжат, туыс бәріміз
Аман жүріп жатырмыз.
Бірде бар да, бірде жоқ,
Көші ұзақ керуеннің.
Ортасында біздер де
Ғұмыр кешіп жатырмыз.

Тәубе қылып бұл күнге,
Жақсылығын берсін деп.
Жанұяның қамы үшін,
Тірлік қылып жатырмыз.

Тыныштығын еліңнің,
Амандығын жеріңнің,
Артта қалған біздерді,
Желеп-жебеп жатыңыз.

НАҒАШЫ ЖҰРТҚА ҮШ ШУМАҚ

Нағашы жұртым қалың ел,
Шешем менің жүрген жер.
Әкем менің күйеу боп,
Балдыздармен әзілдеп,
Той-думанда әнін сап,
Серілігін құрған жер.

Сәлем бердім, нағашы,
Мен - әкемнің баласы.
Шешемді менің көз көрген,
Амандықты тілеген,
Есенбісің тағы да,
Нағашы атты қалың ел.
Жиеніңмін мен сенің,
Жиендікті көтерсең,
Құдіреттен кем бе едің,
Нағашылар бар екен,
Бір-біріне сай екен.
Жұртым, кәне, кел менің,
Мен сендерден кем бе едім.

ДӨКЕЙДІҢ ӨЛЕҢІ

Бала кезімде әкем домбырасын қолына алып, бір әнді баяу ғана айтып отырушы еді. Ол былай басталатын:

«Біз шықтық Қызылжардан батыс жаққа

Ит жауыз немістермен атыспаққа»

-Бұл кімнің өлеңі?- деп сұрағанда,

-Ұлы Отан соғысында хабарсыз еткен Жұмабек ағаңның шығарған өлеңі, дейтін.

Әні де әлі күнге есімде. Ол кезде аса мән бермеуші едік. Қайран әкем көзіне жас алып, соғыста хабар-ошарсыз кеткен інісін есіне алып отыратын. Есімі Жұмабек Жайықов, ел еркелетіп Дөкей дейтін. Өзіміздің Бірлік ауылында мұғалім болып жүргенде соғыс басталып, алғашқы айларда-ақ әскерге алынған екен.

Бір жанұядан Қабдөш, Сәлік, Жұмабек ағайынды үшеуі де ел қорғауға аттанған. Үлкен ағасы Қабдөш Жылқайдаров Сталинград майданынан бір аяғынан мүгедек, ал әкем Сәлік Жылқайдаров Калинин майданынан үшінші топтағы мүгедек болып елге оралып, Жұмабек інісінен хабар-ошарсыз кеткен қара қағаз келген.

Сол ағамыз Дөкейдің өлеңінен түпнұсқасын жатқа білетін елде (қазір Новопокровка селосында тұрады) Райхан апай айтып жүруші еді. Шәмшімәнужем айтқан болатын. Райхан апаймен кездесіп, сол сұрапыл кездегі өлеңнің түпнұсқасын сұрағанда «ол кезде 12-гі бала кезім, Дөкейден хатпен бірге өлең де келіпті,- деп естіп, Орынша (әкемнің қарындасы) екеуіміз жаттап алып, кішігірім жиындарда айтушы едік» деп жауап берді. Қазір Райхан апай жетпістің сегізінде, қинала отырып, әнге қосып, сол кездің мақамымен айтып берді. Хат келгелі 66 жыл өтсе де, есінде екен. Зеректігіне риза болдым, ол елге түскен қиыншылық уақыт кімнің болса да есінен шығуы мүмкін бе?... Райхан апайға мың да бір алғыс білдіремін.

Отан қорғау жолында хабарсыз кеткен боздақтың артта қалған ендігі осы өлең жолдары ғана. Аруағы риза болсын, артындағы ел-жұрты, жұрағаты еске алып, оқи жүрсін деген ниетпен жариялап отырыңыз.

Дүниеде біздің жердей жер бола ма,
Басқа жер дәл өзіндей тең бола ма.
Көк орай, хош иісті жүрген жерім,
Айдын көлі, шалқып жатқан асқар белім.
Қош енді артта қалған, туған елім.

Қалдың ғой көз жетпейтін алыс жақта,
Біз шықтық Қызылжардан батыс жаққа
Ит жауыз немістермен атыспаққа.

Қош енді артта қалған ата-аналар,
Немістер жәбірейілдей жаныңды алар.
Жер бар ма жан сақтайтын біз паналар.
Қош енді артта қалған аға-інілер,
Сіздерге ауырлықтың қамы білінер.
Қазір біз елде жоқпыз, сапардамыз,
Қиналмай қиындықты көтеріңдер.

Қош енді артта қалған апа-қарындастар,
Бірге өсіп, бірге туған бауырластар.
Қош енді артта қалған тентектерім,
Қалды енді өздеріңе жиын-терім.

Қызылжар өзіміздің үйдей еді,
Әскермен ой-шұңқырын теңдеп еді.
Апама өлгенше мен ризамын,
Жұртпен қатар өзіме келіп жүрді.

Апамды күнде түсте көріп жүрдім,
Жұқарған көңіліммен сезуші едім.
Анамды түсімде көрген кезде,
Жүрек қуанып, көңіл, шіркін, кернеуші еді.

Бір күні жаңа киім киіндірді,
Құдайға бәрімізді сыйындырды.
Ертеңіне келгеніміз вокзал маңы,
Ылғи әскер строймен шұбырылды.

Жүрерде жан апамның жылағаны,
Көзінен ащы жасын бұлағаны.
Құлақтан ол дауысы кетер емес,
Ботасын өзінің де қимағаны.

Жылама, жан апатай, қош бол!-дедім,
Босатпай сүйегінді тас бол, дедім.
Алдағы күндерді ойлап өлмейтіндей,
Сүйеніп бір-біріңе бас бол дедім.

Бұл топта қазақ орыс, ноғай да бар,
Жасы үлкен өзіміздің ағай да бар.
Құдайым аман барып, сау келтірсе,
Бұл сапарда Қабдырашит, Донай да бар.

Тоқтамай баяу жүрдік күні-түні,
Бұрқырап паровоздың көк түтіні.
Қасымда өз елімнен жолдас та жоқ,
Шықпайды бір жалғыздың ешбір үні.

ӨМІР БЕЛЕСТЕРІ

«Үлкенге құрмет, кішіге ізет» деген аталар сөзіне сауал бар ма. Көңілмен сезіп, сонау өткен елес өмірдің белесіне көз салып, көңілде айтар ой барда, өмірде оқыған тоқығаны мол, білгені бар ауылымыздың ақсақалы, Ақсу елдімекенінің тумасы Қажығали Әжімбетұлы Әбішев жайлы айтар әңгімемді мына шумақтармен әскездеген болар едім:

Қаз басып қиыншылық жылдарында,
Өзің таңдап өмірдің сырларын да.
Зерделі, зерек, ойы ұшқыр, елге қамқор,
Салауат ғұмыр берсін қарттарыма.

Жетпістің жотасына шығып,
ақсақалдыққа аяқ басқан, кемеліне
жетіп, ой толғаған бұл абзал жанды біз
ақсулықтар Қажыға дейміз.

Келер ұрпаққа өнеге болар елдегі
үлкенді сыйлай білсек, құрметтесек, бұл
да бір ғанибет, ізеттілік, кішіпейілділіктің
нышаны болар. Сол себепті жетпістің же-

теуіне келген ақсақалмен сұхбатымды «Парыз» газетінің бетіне жария етуді жөн көрдім.

- Кім айтып, кім білген, ол кезде туған күнің түгіл жылыңды да білмеген заман ғой, дейді Қажағаң. 1928-жылы Ақсу ауылында өмірге келгенмін. Ауданымыз Төңкеріс аталғанымен, шолақ белсенділер Тонкерейский деп атап жіберіпті.

Жалпақ халық жадағай ерттеп мінсе, көне береді. Сен айдайсың, сен мұндайсың, деген қызыл империяның ықпалымен жанұмызбен Ленин ауданының Байеңбек елінен бір-ақ шықтық. Осы елде мектеп қабырғасында «өте жақсы» деген бағамен оқығандықтан, үлгерімім үшін Мәскеуге ВДНХ-ға пионерлік жолдама берді. Өкінішке орай, соғыс басталып кетіп, Кеңес Одағының астанасы атанған Ұлы елге сапарға бара алмадым.

Соғыс аталарымызды болашақ үміттен, ерді - елінен, сүйіктісін - жарынан, әкені - баладан, шешелерді - қосағынан айырды емес пе. Әкелер,

ағалар Отан қорғауға аттанып, елдегі шаруашылық кейінгі шал-шауқан, келінкепшік, бозбалаларға қалды. Айта берсе, сөз сөп қой, қайсысын айтып тауысарсың, ауыртпалық басқа түссе не шара, көрдік те, көндік те, шыдадық.

Базары балалықтың қалды кетіп,
Бір күнде қалғандаймыз біз ер жетіп.
Қолға ұстап өгіз жіпті мал айдап,
Қосылып үлкендермен еңбек етіп.

Осы жыр шумағы сол жылдарды айна-қатесіз көз алдымызға әкеліп тұр емес пе.

Ал, бала, поштабай боласың,-деді басқарма. Үлкеннің айтқаны ол кезде заң ғой. Сөйтіп өмірдің осындай қиын-қыстау кезеңінде 14-ке жетер-жетпес шағымда белді бекем буып, хат-газет тасушы болып еңбекке араластым. Бір жағынан қыстың сақылдаған аязы төбемді шымырлатып, денемді мұздатса, жан-жақтан қоршаған бөрілердің ащы ұлығаны, екінші жағынан жаныңды жейді. Небір қиыншылық, аяусыз күндер кештік қой.

Соғысқа кетті аттанып азаматтар,
Келеді үшбұрышты жазған хаттар.
Аралап қара қағаз ауыл-үйді
Күн сайын естіледі жаманаттар, - дер
едім сол кездерді.

Небір қиыншылық, небір азап –бәрі
де кездесті,оның бәрі қазіргі жастарға ер-
тегі сияқты.

Тораңғұл МТС-на көршілес Ленин,
Ақсу,Жаңасу, Еңбек ауылдарының бәрі
кіреді. Ауданнан келген уәкілдерді ел-
ді-мекендерге жеткізу, дүкенге тауар
тасу, тағысын тағылар маған жүктелген.
Мініске берген ат арық, күндегі барып-
кел, шауып-келде жылқыда не күй бар.
Талай атымнан жаяу түсіп, жетектеп елге
жететінмін.

Айта кетейін, алғашқы пошта әкеле
жатқанымда колхоз басқармасы Жекенов
Көкен Тілеген көлінің алқабында кездесіп,
ауылдық кеңестің қатынас қағазын бер-
ді. -Ал, бала, оқы, деді. Ол кісі орысшаға
жоқ, сауаты да аз кісі болатын. Қатынас
қағазды аударып, білгенімше түсіндіріп

жатырмын. Ондағы мазмұн: Отанға астық тапсыру міндеттемелері, бәрі де майдан үшін, жеңіс үшін аянбай еңбек ету сияқты ұрандар.

Бірде Жаңасу ауылындағы Оразалының үйіне үшбұрыш хат келеді. Бала жүрегі әрқашан секемшіл де сезімтал ғой, сөмке арқалап келе жатсам, бәрі маған үреймен де, үмітпен де қарайды. Барлығы жақсылық күтеді. Хатты Оразалы әкейге тапсырып, өзім қуыстанып тұрмын. Жарықтық жүзден асып немере, шөберелерін көрді ғой. Хатты ашып жіберіп, «өй, бозөкпе, неге сүйінші сұрамайсың?» деп қуанғанынан елу сом ақшаны тарту етті. Ондағы жақсы хабарға менің де көңілім тасып, алғашқы бір жадырағаным әлі де есімде. Кейіннен Оразалы ақсақалдың баласы Рақым да бір аяғынан айрылып, елге мүгедек боп оралды. Ол кісілер дүниеден өткен, топырақтары торқа болып, иманы жолдас болсын.

Бірлі-жарым, кем-кетік боп ағалар да елге орала бастады. Қызметімді сол

кісілерге тапсырып, ендігі қызметім сүт сауу фермасында есепшілік болды. 1944-1945 жылдары егістік бригадасының да есебін қатар жүргіздім.

Соғыс бітіп, ел еңсесін көтере бастады. 1947 жылы Надеждинское кең профильді СПТУ-35-ін бітіріп, тракторшы-комбайнер болдым. Тың көтеруге дейінгі сол кездегі еңбегім үшін Қазақстан ЛКЖО облыстық комитетінің Құрмет грамотасын алғаш рет алып, еңбегімнің жемісін шешемізбен бірге бөлісіп едік. Көңіліміз жадырап, еңсемізді көтердік. Жігітшілік құрар кезде тағы да бір үлкен сынға түстік. Ол – тың көтеру.

Ел қатарлы үй саламын деп жүргенде маған «тың игеруге қатысасың,» деді.Өзім комсомол мүшесімін. Себетініміз қара бидай, күзде жинауға тағы да өзім араласамын. Ол кездегі бар техника тіркемелі «СТ-6» комбайны болған.

Әлі есімде көмекшілерім Кутузов, Евтушенков деген орыстар, Ережепов Арғын-штурвальщик. Есілдің арғы бетін-

дегі Семиполка колхозына көмекке барып тұрамыз. Комбайн сынып қалса, әлгі орыстардан көмек жоқ, тырысып өзім жөндеймін, бірдеңе десем, ұрып тастағылары келеді. Сол жылы егін орағында көрсеткішім жақсы болды. Келесі жылы манағы орыстар өзімді таңдап алды. «Мы тебя ни на кого не променяем,» дейді. Сол тыңның алғашқы жылы мақтау қағазымен марапатталдым. Осы жылы, яғни, 1954 жылдың тамыз айында Қазақстан ЛКЖО облыстық комитетінің Құрмет грамотасына да ие болдым.

«Әр жұмыстың әрі бар, еңбегімнің нәрі бар» демекші, Токушинде зооветеринар курсын бітіріп, 1965 жылдан 1969 жылға дейін ВЛКСМ-ның 50 жылдығы кеңшарына қарасты Ақсу ауылында мал дәрігері болып қызмет еттім. 1978 жылға дейін ел басқарып, бөлімше бастығы, Еңбек кеңшары құрылғаннан бастап 1996 жылға дейін тоқ меңгерушісі болып, жетпіс бір жасыма дейін қызу еңбекке араластым.

Сол кездердегі еңбегімізді үкімет бағалап, «Тың көтерудегі еңбегі үшін» медалімен, «Бүкілодақтықауылшаруашылық көрмесінің» үлкен күміс медалімен, «Ұлы Отан соғысындағы ерен еңбегі үшін», «Жеңіске – 40 жыл», «Жеңіске – 50 жыл» мерейтойлық медальдарының және еңбектегі жақсы көрсеткіштерім үшін Үкіметтің мақтау қағаздарының иегері болдым.

Ауылдық кеңесте бірнеше дүркін депутат, облыстық кеңестің депутаты болып сайланды.

- Ендігі мына өскелең ұрпаққа менің көрген қиыншылықтарымды, ауыртпалықты көрмесін, жалпы елімізде тыныштық пен ынтымақтастық болсын, дейді Қажағаң.

Адамның бүкіл ғұмырын бір газеттің бетіне сыйғызу мүмкін емес. Есею жылдарымның қызықты сәттері, өткен өмір адыры да көп, сұрауы да көп болды ғой, - дейді әңгіменің соңында ақсақал. Ал мен болсам:

Жылдан-жылға азайып қатарларың,
Барады-ау деп айтуға бата алмадым.
Кешегі өткен күндер куәлері,

Сөнбесе деп тілеймін жанарларың,-
дегім келеді өз атымнан. Сіздерге, ауыл
қарттары, ұзақ ғұмыр, баянды кәрілік,
өмірдің бар жақсылығын тілеймін.

Әкесі Сәлік Жылқайдарұлы

Нобу Такаробна

Жас кезі

Анасы және қарындасымен

Ауылдасы әрі інісі Нәбимен

Жұбайымен

Тораңғылда түскен сурет

Отбасы

Достарымен

Ауылдағы «Жаңа жыл»

Көркемөнерпаздар байқауы

Мектептегі жаңа жыл

Немерелерімен «Ермегім-ертеңім»

*60 жасқа толғанда (солдан оңға қарай)
інісі Серік Смағұлұлы, Бейсенбай Жылқайдаров,
інісі Орынбай Жылқайдаров*

*Ағайынның ортасында (солдан оңға қарай)
інісі Берік Тұралин, ағасы Әшім Қабдошұлы,
Бейсенбай Жылқайдаров*

Көлдің жағасында

Көкесі және інісімен

Қызы Риманы ұзатқанда

немересі және жұбайымен

*немересімен шілде, 2012 жыл Бауыржанның
тойында*

Басуға 18.08.2017 жылы қол қойылды.
Офсеттік қағаз. Қаріп түрі «Cambria»
Таралымы 50 дана
«ДӘМЕ» ЖШС, 010000, Астана қаласы
Бигельдинов көшесі,10
8 (7172) 42-54-67
toodame@gmail.com

